

Mijn beste Stan,

Dank voor je brief en voor het boek van Coctran, - voor mij een
 zeer schone verrassing. -

Op je brief een paar antwoorden. Heb geen angst. Geen nervositeit.

Je redenering zit niet altijd juist in mekaar. De konklusie volgt
 niet absoluut noodwendig op de premissen die je vooruitzendt.
 Dat weet je natuurlijk ook wel. Je brief is zowat een model
 paradox.

Eerst en vooral natuurlijk mijn verontschuldiging dat ik iemand -
 mijn broer, - die zelf in een nerveus crisis steekt met de ongelukkige
 uitlatingen over mijn crisis nog belastte. Ik geloof dat ik dit niet
 meer zal doen. Overigens ben ik veel rustiger.

"Ik moet niet naar B. uitrukken, als ik daarvan niet de konse-
 kwensen kan dragen." Dat schijnt verdomd raak, maar is het niet.
 Want wie zegt dat Begijnestraat voor mij niet een slechter resultaat
 had gebracht. Het tegendeel is waarschijnlijk. Begijnestraat is
 nerveus-fataal. Dat vertelt iedereen. Dus heeft mijn vlucht naar
 B. mij nog voor het allerergste bewaard.

Overigens beklag ik dit oponthoud niet. Integendeel. Wat weer
 niet zegt dat ik in Antwerpen ^{nu} dik gelezen rijk wel te pas val. In
 Antwerpen had ik ook gevloekt, misschien ook te Parijs (althoewel
 dit minder waarschijnlijk). Je konklusie is zowat die van ~~Antwerpen~~
 de Antwerpenaar die zegt: "hij heeft nu wat hij wil." Ik heb hier
 enorm veel geleerd, - ware het slechts louter dokumentair. - Wat toch
 helemaal niet zegt dat mijn verlangen nu als opgelost mag worden beschouwd.

Dat ik naar Berlin verhuisde impliceert toch niet, dat ik te Berlin geen
 [maag]krampen mag hebben of geen crisis, dat ik het [klima] uitstekend moet
 vinden en dat ik de mond vol lof moet hebben over de zeden van de bevolking.

Dit is toch slechts een G.v. Antwerpen-konklusie. Ook is een exploratie-
 reis volkomen te [beletten], op zich-zelf, zonder dat de konklusie over
 het geëxploreerde gunstig moet luiden. Waar of niet? Ik heb per-
 soonlik willen ondervinden. Niets meer. Dat kan meevallen of tegenvallen.

Als ik kan probeer ik hetzelfde te Parijs, te Londen of te Milaan. Ik
 ben volkomen konsekvent in de konklusies. En vind zelfs dat het verblijf hier
 absoluut lonend is geweest. Al was het [om] [louter] negatief (wat niet
 volledig het geval, exceptions confirment la règle.) met [een] [konsekwent]

[leeft] het feit dat ik zeer verlangend [was] naar je bezoek a-priori en
 te [houde] naar je lang en [dikwels] aangekondigd bezoek, toch niets
 te [maken]. Ik kan mij heel goed te Berlin voelen. Spijts dit nerveus
 zijn [omdat] deze fataliteit je niet te zien. (Ik dacht er reeds

aan te telefoneren: stem is een groot stuk van een mens, maar
 moet lang wachten op aansluiting Brussel. 6 uren misschien en heb
 thuis geen telefoon. Ik kan niet goed 6 uren in een café zitten
 en waarschijnlijk ben je dan juist weg enz.) Ook kan ik mij heel

goed te Berlin voelen en het jammer vinden dat er geen goede oplossing
 voor het uitgeven van mijn boek is te vinden. Je moet de feiten toch
 voor zich beschouwen. Sommige mensen zeggen: dat komt er van altijd

op de Keyserlei te wandelen. [Nu] heb je sifilis." Je kan de andere
 anderen lopen sifilis op in een vissersdorp. Ik wil zeggen: Keyser-
 lei en sifilis hebben geen absoluut verband. Zo ook wanneer je

mij Berlin + crisis als oorzaak en gevolg tussen de benen
 smijt. Niet zo?

Mijn beste Stan,

Dank voor je brief en voor het boek van [Coctran], - voor mij een
 zeer schone verrassing. -

Op je brief een paar antwoorden. Heb geen angst. Geen nervositeit.
 Je redenering zit niet altijd juist in mekaar. De konklusie volgt
 niet absoluut noodwendig op de premissen die je vooruitzendt.
 Dat weet je natuurlijk ook wel. Je brief is zowat een model
 paradox.

Eerst en vooral natuurlijk mijn verontschuldiging dat ik iemand -
 mijn broer, - die zelf in een nerveuze crisis steekt met de ongelukkige
 uitlatingen over mijn crisis nog belastte. Ik geloof dat ik dit niet
 meer zal doen. Overigens ben ik veel rustiger.

"Ik moet niet naar Berlijn uitrukken, als ik daarvan niet de konse-
 kwensen[en] kan dragen." Dat schijnt verdomd raak, maar is het niet.
 Want wie zegt dat Begijnestraat voor mij niet een slechter resultaat
 had gebracht. Het tegendeel is waarschijnlijk. Begijnestraat is
 nerveus-fataal. Dat vertelt iedereen. Dus heeft mijn vlucht naar
 B. mij nog voor het allerergste bewaard.

Overigens beklag ik dit oponthoud niet. Integendeel, wat weer
 niet zegt dat ik in [mij] dit gezegend rijk wel te pas voel. In
 Antwerpen had ik ook gevloekt, misschien ook te Parijs (althoewel
 dit minder waarschijnlijk). Je konklusie is zowat die van

de Antwerpenaar die zegt: "hij heeft nu wat hij wil." Ik heb hier
 enorm veel geleerd, - ware het slechts louter dokumentair. - Wat toch
 helemaal niet zegt dat mijn verlangen nu als opgelost mag worden beschouwd.

Dat ik naar Berlijn verhuisde impliceert toch niet, dat ik te Berlin geen
 [maag]krampen mag hebben of geen crisis, dat ik het [klima] uitstekend moet
 vinden en dat ik de mond vol lof moet hebben over de zeden van de bevolking.

Dit is toch slechts een G.v. Antwerpen-konklusie. Ook is een exploratie-
 reis volkomen te [beletten], op zich-zelf, zonder dat de konklusie over
 het geëxploreerde gunstig moet luiden. Waar of niet? Ik heb per-
 soonlik willen ondervinden. Niets meer. Dat kan meevallen of tegenvallen.

[Als] ik kan probeer ik hetzelfde te Parijs, te Londen of te Milaan. Ik
 ben volkomen konsekvent in de konklusies. En vind zelfs dat het verblijf hier
 absoluut lonend is geweest. Al was het [om] [louter] negatief (wat niet
 volledig het geval, exceptions confirment la règle.) met [een] [konsekwent]

[leeft] het feit dat ik zeer verlangend [was] naar je bezoek a-priori en
 te [houde] naar je lang en [dikwels] aangekondigd bezoek, toch niets
 te [maken]. Ik kan mij heel goed te Berlin voelen. Spijts dit nerveus
 zijn [omdat] deze fataliteit je niet te zien. (Ik dacht er reeds
 aan te telefoneren: stem is een groot stuk van een mens, maar
 moet lang wachten op aansluiting Brussel. 6 uren misschien en heb
 thuis geen telefoon. Ik kan niet goed 6 uren in een café zitten
 en waarschijnlijk ben je dan juist weg enz.) Ook kan ik mij heel

goed te Berlin voelen en het jammer vinden dat er geen goede oplossing
 voor het uitgeven van mijn boek is te vinden. Je moet de feiten toch
 voor zich beschouwen. Sommige mensen zeggen: dat komt er van altijd
 op de Keyserlei te wandelen. [Nu] heb je sifilis."

Je kan de anderen lopen sifilis op in een vissersdorp. Ik wil zeggen: Keyser-
 lei en sifilis hebben geen absoluut verband. Zo ook wanneer je
 [me] Berlijn-krisis als oorzaak en gevolg tussen de benen
 smijt. Niet zo?

de schijf

Je zegt: ja de oorzaak van de vertraging ligt in het feit dat de proeven naar B. moeten worden opgestuurd. - Dat is heel waar, doch weeral relatief en enkel van het standpunt van de drukker juist.

Ik kan even goed zeggen: jammer dat de drukker niet meer letters heeft. Had hij die dan kon hij 15 blz. proef sturen en ondertussen de volgende 15 blz. reeds zetten, terwijl de eerste proeven over en weer gaan. - Dit standpunt is relatief even juist. Hier de drukker, daar de auteur. De drukker zegt: waarom is v.o. niet hier? en ik zeg: waarom heeft de drukker niet genoeg letters. waarom zijn de drukkers te Antw. zo elementair geïnstalleerd? -

Talleyrand: dat is juist. Toen ik te A. was, gelukte het mij, zonder de eigenschappen van Tall. te bezitten, de schilders bijeen te houden. Van Berlijn uit is dit natuurlijk moeilijker. (Dit is toch ook weer geen inkomstenkwestie?)

Je wacht tot 11-12 uur. Natuurlijk begrijp ik dat niet goed, van mijn standpunt uit. Van het [sonde] [coel]. Mijn standpunt zou zijn: zoiets gelijk Stan doet, doet men om geld te verdienen. Verdient men, moet men er ook enig genot van hebben. - Stan is toch ook niet zo dat hij iets heeft aan het louter van het verdienen. Dus is geld = ruimiddel enz. moet men tijd vinden het moeilijk veroverde tegen iets wat ontspanning brengt te [ruilen]. Zo zou ik redeneren, omdat ik geen financieer ben. maar ik begrijp best dat de financieer

van de slag houdt enkel om de spanning van de slag. Daarom ben jij een beursman en ik niet. ~~W~~ kan je anders denken, dan zou dit misschien op een mediocre verhouding tegenover je val zijn. En: tout ce faut. het komt alles op de intensiteit aan.

Als de uitgeversverhoudingen anders waren .. dan misschien, - kortom: mijn verlangen is tans naar een heel sterke productie. (Wat te Berlijn een ongeluk is, is dat het leven noodgedwongen normaal zijn moet. Daar [de] omstandigheden in het land en bij de mensen, - enkelen uitgezonderd, - zelf) Wanneer je niet uitgeeft, ben je fataal spaarzamer met je optekeningen. Dat is ook geen ongeluk. Enkel verlies je daardoor een zekere intensiteit in het extensieve. D.w.z. het verlangen van 's morgens tot 's avonds te schrijven zwakt af. of ~~schrijft vroeger~~ ~~zakt ik het bij de nacht in~~

Je ziet ik ben toch heel wat rustiger. Ik heb van Oskar antwoord bekomen over: perspectief "verschijnen". Dit ~~is~~ is afdoende: onaanneembaar. Eerst september 1921. De drukker beweerde eerst 15 blz. te zetten, nu nog slechts 6 op eenmaal. Dan wachten tot definitieve korrektuur. Er zijn 13 x 6 blz. Elke korr. 2-maal over en weer = 2 min. 2 weken. Dan nog het zetten telkens 1/2 week, het drukken der aaz. Maakt ongeveer 19 x 3 weken = 57 weken. 3/4 jaar. Dan wacht ik liever tot omstandigheden gunstiger zijn. - En Oskar kan zich beter op de uitgave tijdschrift toeleggen. Ik ben nu heel gerust, omdat ik ten minste iets weet.

Voor de rest weinig nieuws. Ik wens je een hartelijk gelukkig nieuwjaar. Met beste groeten van Emmeke. T.a.t. je Paul

Je zegt: ["]ja de oorzaak van de vertraging ligt in het feit dat de proeven naar B[erlijn] moeten worden opgestuurd." Dat is heel waar, doch weeral relatief en enkel van het standpunt van de drukker juist.

Ik kan even goed zeggen: ["]jammer dat de drukker niet meer letters heeft. Had hij die dan kon hij 15 blz. proef sturen en ondertussen de volgende 15 blz. reeds zetten, terwijl de eerste proeven over en weer gaan." - Dit standpunt is relatief even juist. Hier de drukker, daar de auteur. De drukker zegt:

Waarom is V.O. niet hier? en ik zeg waarom heeft de drukker niet genoeg letters. Waarom zijn de drukkers te Antw. zo elementair geïnstalleerd? -

Talleyrand: dat is juist. Toen ik te A. was, gelukte het mij, zonder de eigenschappen van Tall. te bezitten, de schilders bijeen te houden. Van Berlijn uit is dit natuurlijk moeilijker. (Dit is toch ook weer geen inkomstenkwestie?)

Je werkt tot 11-13 uur. Natuurlijk begrijp ik dit niet goed, van mijn standpunt uit. Van het [sonde] [coel]. Mijn standpunt zou zijn: zoiets gelijk Stan doet, doet men om geld te verdienen. Verdient men, moet men er ook enig genot van hebben. - Stan is toch ook niet zo dat hij iets heeft aan het louter van het verdienen. Dus is geld = ruimiddel enz. moet men tijd vinden het moeilijk veroverde tegen iets wat ontspanning brengt te [ruilen]. Zo zou ik redeneren, omdat ik geen financieer ben, maar ik begrijp best dat de financieer

van de slag houdt enkel om de spanning van de slag. Daarom ben jij een [beursman] en ik niet. Zou je anders denken, dan zou dit misschien op een mediocre verhouding tegenover je [vat] zijn. [En tout ce faut] [toch] komt alles op de intensiteit aan.

Als de [uitgeversverhoudingen] anders waren .. dan misschien, - kortom: mijn verlangen is tans naar een heel sterke productie. (Wat te Berlijn een ongeluk is, is dat het leven noodgedwongen normaal zijn moet. Daar [de] omstandigheden in het land en bij de mensen, - enkelen uitgezonderd, - zelf) Wanneer je niet uitgeeft, ben je [fataal] spaarzamer met je optekeningen. Dat is ook geen ongeluk. Enkel verlies je daardoor een zekere intensiteit in het extensieve. D.w.z. het verlangen van 's morgens tot 's avonds te schrijven zwakt af.

Je ziet ik ben toch heel wat rustiger. Ik heb Van Oskar antwoord bekomen over: perspectief "verschijnen". Dit is afdoende: onaanneembaar. Eerst september 1921. De drukker beweerde eerst 15 blz. te zetten, nu nog slechts 6 op eenmaal. Dan wachten tot definitieve korrektuur. Er zijn 13 x 6 blz. Elke korr. 2-maal over en weer = 2 min. = 2 weken. Dan nog het zetten telkens 1/2 week, het drukken een dag. Maakt ongeveer 13 x 3 weken = 39 weken. 3/4 jaar. Dan wacht ik liever tot omstandigheden gunstiger zijn. - En Oskar kan zich beter op de uitgave tijdschrift toeleggen. Ik ben nu heel gerust, omdat ik ten minste iets weet.

Voor de rest weinig nieuws. Ik wens je een hartelijk gelukkig nieuwjaar. Met beste groeten van Emmeke. T.a.t. je Paul